

Een zelfvoedend onveiligheidsgevoel

Rik Coolsaet

De wereld lijkt er sedert de Amerikaanse overwinning in Irak niet echt veiliger op te zijn geworden. Nog tijdens de oorlog constateerde Washington – met enige zelfgenoegzaamheid – dat de verhoogde terroristische dreiging waar critici van de oorlog voor gewaarschuwd hadden, zich niet gematerialiseerd had. De inkt was nog niet droog of er volgde een terreuraanslag op de Filippijnen, deze week gevolgd door een grootschalige aanslag in Saoedi-Arabië. Deze laatste eiste tientallen doden en nog eens verscheidene tientallen gewonden. In andere delen van de wereld neemt het aantal indicaties toe dat iets in voorbereiding is. Washington adviseert daarom niet naar Kenia af te reizen. Maleisië, Indonesië en de Filippijnen volgen wellicht binnenkort. Vermoed wordt dat de resten van wat ooit al Qa'ida was, zich genesteld hebben in lokale terreurgroepen in die landen, maar ook in Egypte, Pakistan, Jemen, Tsjetsjenië en Liberia.

Maar Irak is verslagen. Alleen zijn er voorlopig nog altijd geen massavernietigingswapens gevonden. Zij vormden nochtans de officiële beweegreden voor de oorlog. Zowel president Bush als zijn ministers van buitenlandse zaken en van defensie hebben herhaaldelijk in indrukwekkend kleuren het militaire gevaar geborsteld Irak vertegenwoordigde. In zijn State of the Union van januari nog had George W. Bush het over honderden ton chemische bestanddelen, over mobiele labs voor biologische oorlogsvoering, over tienduizenden liter miltvuur en andere soortgelijke bestanddelen en over geheime nucleaire programma's en wapens. Een militaire bedreiging voor de hele wereld, zo voerde Washington het regime van Saddam Hoessein op.

Uit wat nu bekend is, wat Saddam enkel een bedreiging voor zijn eigen bevolking. De ontdekking van nu al tien massagraven – met de stoffelijke resten van enkele tientallen tot vele duizenden slachtoffers – toont welke gruwel het regime betekende voor zijn bevolking. Maar van massavernietigingswapens is geen spoor en van enige gestructureerde samenwerking met het al-Qa'ida netwerk van Osama bin Laden al evenmin. Alleen de mobiele labs lijken echt bestaan te hebben – al zijn momenteel zeker niet alle experts het erover eens dat die ook echt voor biologische wapenprogramma's bedoeld waren.

Hoe onwaarschijnlijker de ontdekking wordt van het grootschalige arsenaal aan massavernietigingswapens, hoe sterker in de verf wordt gezet dat de verwijdering van een dictatoriaal regime achteraf de oorlog legitimeert.

Als dat laatste argument ernstig was bedoeld, dan zouden de Verenigde Staten het nu aan zichzelf verplicht zijn om ook op te treden in Centraal-Afrika, tegen Liberia, Noord-Korea, tegen Rusland omwille van Tsjetsjenië en tegen nog enkele gruwelijke dictators die op deze aardbol rondlopen. Maar dat zullen de Verenigde Staten niet doen. De

Verenigde Staten zijn de oorlog ingegaan met als officiële beweegreden dat Saddam een gevaar vormde voor de hele wereld – niet omwille van het terreurbewind tegen zijn eigen bevolking en in de uitgesproken verwachting dat het einde van dat regime ook een grotere veiligheid zou betekenen voor de rest van de wereld.

Dat laatste lijkt dus niet te kloppen. In Afghanistan en Irak sneuvelen nog dagelijks mensen. Het terrorisme is niet ingedijkt, integendeel. Sommige experts voorspellen een toename van het aantal staten dat op hun beurt naar massavernietigingswapens en tegenallianties zal streven uit vrees het volgende slachtoffer te zullen zijn van de Wolfowitziaanse ambitie om Amerika's waarden te exporteren koste wat het kost.

Hoe overdreven die vrees ook moge zijn – Wolfowitz heeft zijn handen vol met het verhinderen dat zijn Irak geen tweede Vietnam-moeras wordt – de reacties tonen wel hoe landen reageren in een wereldorde waarin alleen plaats lijkt te zijn voor nationaal belang, militaire veiligheid en wantrouwen in internationale samenwerking. Wat de Verenigde Staten aanzien als legitieme verdediging, komt in de ogen van andere staten over als een imperiale en dus bedreigende ambitie waartegen zij zich schrap zetten. Wat dan weer in Amerikaanse ogen als een uitdaging voor hun leiderschap wordt ervaren en hen verkramppt doet reageren, waarop enz. enz.

(16 mei 2003)